

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยจัดเป็นประเทศเกษตรกรรม เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพทางการเกษตรและนำผลผลิตทางการเกษตรมาบริโภคภายในประเทศ รวมถึงส่งออกขายยังต่างประเทศ เพื่อก่อให้เกิดรายได้กับประเทศชาติได้อีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะการเลี้ยงไก่ในครัวเรือนได้มีการพัฒนาเป็นการเลี้ยงไก่เชิงพาณิชย์มากขึ้น โดยมีการพัฒนาสายพันธุ์ไก่ อาหารสัตว์ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงไก่อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปัจจุบันมีการส่งออกเนื้อไก่แช่แข็ง เนื้อไก่แปรรูปและไข่ไก่ ไปจำหน่ายยังต่างประเทศ มูลค่ากว่า 26,000 ล้านบาทต่อปี แต่จากกระแสของการค้าเสรีที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น นับแต่มีการจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ทำให้ประเทศสมาชิกของ WTO จะต้องลดอัตราภาษีนำเข้า รวมทั้งจะต้องเปิดตลาดมากยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เกษตรกรและผู้ประกอบการ จะต้องปรับตัวและปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งทางการค้า รวมทั้งจะต้องติดตามทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางการค้า ที่มีการนำมาตรการรูปแบบใหม่มาใช้เป็นเครื่องมือ ในการกีดกันทางการค้ามากยิ่งขึ้น อาทิ การกำหนดมาตรฐานด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม การดูแลสวัสดิภาพสัตว์เลี้ยง การดัดแปลงทางพันธุกรรม (GMOs) เป็นต้น เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ก็เช่นกันต้องมีการศึกษาที่ชัดเจน เพื่อให้การเลี้ยงไก่มีความยั่งยืน โดยมีการลดต้นทุนการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสะอาด และปลอดภัย เนื่องจากข้อตกลงทางการค้าของ WTO ได้กำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีนำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปที่ทำจากสัตว์และส่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไปยังต่างประเทศ จากเดิมในอัตราร้อยละ 35-40 ลดลงเหลือร้อยละ 0-15 ใน พ.ศ. 2547 และตั้งแต่ พ.ศ. 2547 ประเทศไทยจะเข้าสู่ระบบการค้าเสรี ซึ่งจะมีการจัดเก็บภาษีนำเข้าในอัตราที่ต่ำหรืออาจงดเว้นการจัดเก็บ (ระพีพงศ์ วงศ์ดี., 2543)

ดังนั้นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งต่อเกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพเลี้ยงสัตว์ และเกษตรกรผู้ปลูกพืชอาหารสัตว์ของประเทศไทยภายหลังการเปิดการค้าเสรีเต็มรูปแบบ คือการผลิตในภาคปศุสัตว์และอุตสาหกรรมแปรรูปจากเนื้อสัตว์นั้น มีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าต่างประเทศถึงหนึ่งเท่าตัวเนื่องจากเกษตรกรภาคการปศุสัตว์ต้องซื้อวัตถุดิบอาหารสัตว์ในราคาสูง ผู้ประกอบการค้า

เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ทั้งขายส่งและขายปลีก อาจหันไปซื้อผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์จากต่างประเทศที่มีราคาถูกกว่าแทน อาจทำให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไก่สดแช่แข็งและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่ต้องปิดโรงงาน หรือเปลี่ยนเป็นผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์จากต่างประเทศแทนเนื่องจากมีราคาถูกกว่า จึงเกิดผลกระทบโดยตรงกับผู้ประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์และเกษตรกรผู้ปลูกพืชไม่สามารถขายผลผลิตได้

โดยเฉพาะไก่เนื้อซึ่งเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2544 ปริมาณการผลิตไก่เนื้อเพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี และหลังจาก พ.ศ. 2542 ต้นทุนการผลิตไก่เนื้อภายในประเทศลดต่ำลง ทำให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งในต่างประเทศได้ โดยจะเห็นได้จากสถิติการส่งออกเนื้อไก่สุกของประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2541 – 2545 (ภาคผนวก ก ตารางที่ 1) และสถิติการส่งออกเนื้อไก่สดแช่แข็งของประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2541 – 2545 (ภาคผนวก ก ตารางที่ 2) นับเป็นแรงจูงใจให้มีการขยายการผลิตเพิ่มขึ้น แต่เกษตรกรภายในประเทศยังต้องอาศัยสภาพอากาศ การจัดการฟาร์มที่ดีในภาคการผลิต เพื่อให้ผลิตผลที่ออกมาได้คุณภาพ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2545 - 2546 กรมปศุสัตว์จึงได้จัดทำมาตรฐานการจัดการฟาร์มเลี้ยงสัตว์ (ไก่เนื้อ ไก่เนื้อ และสุกร) เพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกันในการจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การผลิตสัตว์ที่ถูกสุขลักษณะ สร้างความน่าเชื่อถือสำหรับผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวอาจจะมีผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้ประกอบการและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านการลงทุน การจัดการฟาร์ม รวมถึงผลตอบแทนจากการลงทุนดังกล่าว

ปัจจุบันการเลี้ยงไก่เนื้อมีการเลี้ยง สองวิธี ได้แก่ การเลี้ยงแบบโรงเรือนเปิด (Open Houses or Conventional Houses) คือการเลี้ยงในโรงเรือนธรรมชาติไม่มีการควบคุมอุณหภูมิ และการเลี้ยงแบบโรงเรือนปิด (Environmental Control Houses) คือการเลี้ยงในโรงเรือนแบบควบคุมอุณหภูมิด้วยความเย็นของน้ำ (Evaporative Cooling System : EVAP) หรือเรียกว่า อีแวป ซึ่งการนำระบบ EVAP มาใช้ในระบบการเลี้ยงไก่เนื้อจะช่วยให้ไก่เนื้อมีอัตราการเจริญเติบโตเร็ว อัตราการแลกเนื้อดีขึ้น น้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น ระยะเวลาในการเลี้ยงน้อยลง ต้นทุนต่ำลงทั้งยังช่วยลดปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนได้ เนื่องจากการเลี้ยงในโรงเรือนปิด มูลไก่จะไม่ส่งกลิ่นเหม็นออกมาภายนอกโรงเรือนสอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการฟาร์มเลี้ยงสัตว์ของกรมปศุสัตว์

สำหรับข้อมูลการเลี้ยงไก่เนื้อในระบบโรงเรือนปิด ในด้านต้นทุนและผลตอบแทนช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2546 นั้นยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน เนื่องจากการเลี้ยงไก่เนื้อในระบบโรงเรือนปิดยังไม่มี ความนิยมและส่วนใหญ่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีแนวคิดว่าต้องใช้เงินลงทุนสูงมาก รวมถึงความไม่แน่นอนของราคาขายไก่เนื้อ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุน และผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่เนื้อในระบบโรงเรือนปิด ซึ่งพบว่าในเขตจังหวัดทางภาคเหนือของ

ประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีจำนวนของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในระบบปิดมากที่สุดและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของเกษตรกรหรือผู้สนใจลงทุนการเลี้ยงไก่เนื้อในระบบโรงเรือนปิดและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการเงินในการใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาให้สินเชื่อกับเกษตรกรผู้ต้องการใช้เงินทุนในการลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อในระบบโรงเรือนปิด ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อวงการปศุสัตว์และผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนของการเลี้ยงไก่เนื้อในระบบโรงเรือนปิดในจังหวัดเชียงใหม่
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อในระบบโรงเรือนปิดในจังหวัดเชียงใหม่
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อในระบบโรงเรือนปิดในจังหวัดเชียงใหม่

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ต้นทุน หมายถึง จำนวนเงินที่เกษตรกรได้จ่ายไปในการลงทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์ถาวร ในที่นี้เรียกว่า“เงินลงทุน” และจำนวนเงินที่เกษตรกรได้จ่ายไปเพื่อใช้ในการเลี้ยงไก่ในแต่ละรุ่นการเลี้ยง ในที่นี้เรียกว่า“ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยง” ซึ่งเงินลงทุนได้แก่ ค่าปรับปรุงที่ดิน โรงเรือน อุปกรณ์ระบบ EVAP อุปกรณ์ในโรงเรือน เครื่องปั่นไฟ และเตาเผาซากไก่ และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยง ได้แก่ ค่าลูกไก่ ค่าอาหาร ค่าวัคซีน/เวชภัณฑ์ ค่าแรงงาน ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายอื่นๆ

3.2 ผลตอบแทน หมายถึง รายได้ที่เกิดจากการขายไก่เนื้อ และรายได้อื่นๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเลี้ยงไก่เนื้อ ได้แก่ รายได้จากการขายมูลไก่ และรายได้จากการขายเศษซากอุปกรณ์ชำรุด

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านประชากร เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในระบบโรงเรือนปิดในจังหวัดเชียงใหม่ที่ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547 จากสำนักสุขศาสตร์และสุขอนามัยที่ 5 ที่มีจำนวนโรงเรือนเพียง 1 หลังต่อเกษตรกร 1 ราย จำนวนทั้งหมด 108 ราย

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อในระบบโรงเรือนปิดในจังหวัดเชียงใหม่ที่ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547 จากสำนักสุขศาสตร์และสุขอนามัยที่ 5 โดยการวิเคราะห์ต้นทุนตามการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรม และการวิเคราะห์ผลตอบแทน โดยใช้วิธีการคำนวณรายได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อ กำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ระยะเวลาคืนทุนและอัตรากำไรสุทธิ

4.3 ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมดคือตั้งแต่ เดือน มกราคม 2548 ถึง เมษายน 2548

5. ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากเกษตรกรบางรายมีโรงเรือน 2 หลัง ซึ่งไม่สะดวกในการเก็บข้อมูล ในการวิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะเกษตรกรที่มีโรงเรือน 1 หลัง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงในการตอบแบบสอบถาม

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ต้นทุน หมายถึง

จำนวนเงินที่จ่ายไปในการลงทุนหรือจำนวนเงินที่จ่ายไปเพื่อให้ได้สินทรัพย์ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

6.1.1 เงินลงทุนในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร ได้แก่ ค่าปรับปรุงที่ดินเริ่มแรก ค่าก่อสร้างโรงเรือน ค่าอุปกรณ์ระบบ EVAP อุปกรณ์ในโรงเรือน เครื่องปั่นไฟ เตาดูชาไก่

6.1.2 ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร ได้แก่ ค่าลูกไก่ ค่าอาหาร ค่ายา และเวชภัณฑ์ ค่าแรงงาน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายอื่นๆ

6.2 การวิเคราะห์ต้นทุน หมายถึงการจำแนกเงินลงทุนเริ่มแรกและการคำนวณหาค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร

6.3 ผลตอบแทน หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อ

6.4 การวิเคราะห์ผลตอบแทน หมายถึงการจำแนกผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็น

6.4.1 รายได้ทั้งหมดต่อรุ่นการเลี้ยง หมายถึง รายได้จากการขายไก่เนื้อ รายได้จากการขายมูลไก่และรายได้อื่น เช่นรายได้จากการขายซากอุปกรณ์การเลี้ยงที่ชำรุด

6.4.2 กำไรสุทธิ

6.4.3 อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน

6.4.4 ระยะเวลาคืนทุน

6.4.5 อัตรากำไรสุทธิ

6.5 โรงเรือนปิด หมายถึง สถานที่สำหรับการเลี้ยงไก่เนื้อแบบควบคุมอุณหภูมิด้วยความเย็นของน้ำ

6.6 ระยะเวลารุ่นการเลี้ยง หมายถึง ช่วงเวลาการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรที่เริ่มตั้งแต่ วันที่เกษตรกรรับลูกไก่พันธุ์เข้าเลี้ยงในฟาร์ม จนกระทั่งจับไก่ชุดเดียวกันนี้ออกจากฟาร์มเพื่อการค้า

6.7 ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อขนาดเล็ก หมายถึง สถานที่เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการค้าในโรงเรือนปิดที่มีจำนวนไก่เมื่อเริ่มเลี้ยงน้อยกว่า 8,000 ตัว

6.8 ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อขนาดใหญ่ หมายถึง สถานที่เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการค้าในโรงเรือนปิดที่มีจำนวนไก่เมื่อเริ่มเลี้ยงตั้งแต่ 8,000 ตัวขึ้นไป

6.9 มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ หมายถึง วิธีปฏิบัติ การจัดการฟาร์ม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อให้ฟาร์มที่ต้องการขึ้นทะเบียนเป็นฟาร์มที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ได้ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้ได้การรับรองจากกรมปศุสัตว์

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจลงทุน ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อในระบบโรงเรือนปิด

7.2 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการเงิน ในการใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาให้สินเชื่อแก่ผู้สนใจลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อในระบบโรงเรือนปิด

7.3 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานรัฐใช้เป็นข้อมูลประกอบการช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ